28

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
IMPOTENTIA VIRILI,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO
GUILIELMO HENRICO
DUCE SAXONIAE IULIACI CLIVIAE MONTIUM ANGARIAE WESTPHALIAE, & reliqua,

SUB PRÆSIDIO
GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,
HEREDITARII in Schwartza/
MEDICINÆ DOCTORIS, COMITIS PALATINI CÆSAREI, SERENISSIMORUM SAXONIÆ DUCUM CONSILIARII ET ARCHIATRI,
THEORETICES PROFESSORIS PUBLICI ORDINARII,
Patroni, & Præceptoris ſui pietatis, honoris & obſeruantiæ cultu ætatem deuenerandi,

PRO LICENTIA
Summos in arte Medica honores, Inſignia, & PRIVILEGIA DOCTORALIA, more Maiorum, rite capeſſendi,
publico eruditorum examini ſubmiſſa
a
CONRADO ROSE, Lippia Weſtph.

IN AUDITORIO MAIORI,
Horis ante- & pomeridianis conſuetis, Ad diem 9. Iul. MDCCXII.

IENÆ, Litteris KREBSIANIS.

VIRIS
Nobiliſſimis, Ampliſſimis, atque Conſultiſſimis,

DN. CONRADO HILDEBRANDO ROSE,

Patriæ vrbis Lippiæ Conſuli longe grauiſſimo;

Nec non

DN. CONRADO LAMBERTO SINNEMANNO,

eiusdem Lippiæ
Syndico longe Spectatiſſimo,
Patriæ patribus optimis,

Dominis Patruelibus,

ea qua par eſt obſeruantia colendis,

hancce Inauguralem Diſſertationem ſacram eſſe voluit, debuit

CONRAD ROSE.

I. N. I.

PRÆFAMEN.

VT vir a vi, ſeu virtute dictus, iuxta Philologos, ita non vna notione in conſiderationem venit. Duplex vero potiſſimum hæc ſtatui poteſt: phyſica & moralis, ex quibus iunctis tertia fluit, ſeu media.

Vir ſine dubio primario ſpectandus & noſcendus vt maſculus, ſeu ratione ſexus, contradiſtinctus a fœmina; deinde ratione ætatis, diſtinctus itidem a puero, & ſene grandæuo.

Idem porro diſtinguendus altero modo, ſeu animo, virum enim cordatum eſſe decet, & fortem, non abiecto & molli animo, lege item, vt maritus vxoris connubio gaudens, non ſolitarius. Quorſum & illud ſpectat: veſtis virum facit.

Reſtat & tertius modus, ſeu medius, ex morali & phyſico mixtus, in quo concurrunt priora vtraque,

maritale conſortium, & in eo exercenda ἀνόητα, ſeu χρῆσις, *vſus*, in ſacris & profanis laudatus, fœminæ debitus.

In ſingulis hem vir viro quid præſtet, vt cum *Poeta* Comico loquamur. Vti enim vt virum vbique ſe præſtet opus eſt, ita non raro præternaturaliter id exercere nequit.

Sicuti vero hoc medicum ad forum pertinet, inquirere & curare, ita operæ pretium viſum fuit, de IMPOTENTIA VIRILI, loco Diſſertationis Inauguralis, diſpicere. Hoc vt feliciter euenire iubeat DEVS, ter optimus, ter maximus, deuote precamur!

CAPVT I.

Euolutionem nominis inquirit.

CVm elegantiſſima ſit Philologia etiam medica, licet parum communiter, vel a paucioribus æſtimata, non inconſultum erit, illam & circa impotentiam virilem paulo euoluere. Vtut vero reliquis contra non multa de hac reſpectiue apud veteres occurrant; nec illa tamen nulla ſunt, maxime apud medicorum antiquorum Principem, *Coum*, quæ delibari non indigna ſunt.

Occurrunt apud eundem in genere τὰ ἀφροδίσια, ſeu *venerea*, *l. 2. epid. ſ. 2. t. 48.* quo nomine ipſa iam dudum venere paulo caſtius hæc opera, naturalisſima ſcilicet, quæ

ſi intra terminos ſuos maneant, tantum abeſt, vt turpitudinem quandam inferant, vt potius ſint ſacratisſima, & toti humano generi ſumme neceſſaria & celebratiſſima, ab ipſo diuino numine benedicta.

Ipſa vero ἀδυναμία, ſeu *impotentia*, latius quidem patet, etiam apud ipſum *Hippocratem*, quid vero in genere ſit, & quotuplex, optime docet *Ionſtonus not. in Coacas eiusdem t. 54. p. m. 42.* ἀδυναμία, *inquit*, cernitur tum in actionibus, quæ προαιρετικῶς fiunt; vt ſunt principes, ſenſitiuæ & motrices, (animales) tum in illis, quæ ἀπροαιρέτως, vt ſunt vitales & naturales. Hoc vero loco ſpecialius paulo accipitur pro ἀδυναμίᾳ, in officio puta maritali, ſeu venereo, quæ de ſingulis communicat, a viribus enim omnes & ſingulæ dependent.

Neque tamen in ſpecie deſunt apud fontem hunc ſapientiæ antiquæ loca de hac ipſamet. Sic *l. de ſeptim.* quamuis pro ſpurio habito, *t. 19.* recte ſcribit: ad conceptionem fœminæ a viro expectandam, ὅταν τὸ ἄῤῥεν ὠργημένον ᾖ καλῶς πρὸς τὸ καταβάλλειν γένεσιν ῥυθμὸν, *quando vir ad eam rem demittendam promtus præſtoque ſit.*

Imo & curatius *l. 2. Prædictor. c. 45.* eos nominat, qui ab affectu iſchiadico καὶ τὸ αἰδοῖον ἐπαίρειν ἀδυνατέουσι, *& impotentes ſunt ad arrigendum pudendum.* Adde quod *l. de aer. aqu. & loc. c. 51. t. 6.* ἀνανδρείην nominat, *euirationem*, vt ſic loquamur, & ἀνανδρωθῆναι, *euirari*, *c. 52. t. 6.* Ita etiam vocantur hi ipſi, eodem autore, ἐνάρεες, *effœminati*, *l. c. c. 49. t. 4.* Meminit etiam εὐνουχώδεις, & εὐνουχωδεστάτους *impotentisſimos*, *l. de aer. aqu. & loc. c. 52. t. 2.* ita enim vocat non tam caſtratos, eunuchos & ſpadones arte factos, quam illis ſimiles, ineptos ſi non ad coeundum, (quod *Smetius* etiam re-

fert de quodam maniaco, qui ſibi ipſi teſtes abſciderat, & tamen ad rem veneream exercendam idoneus fuit,) tamen ad generandum.

Vocantur alias *euirati*, *elumbes*, *inefficaces*, ad opera venerea exercenda, *frigidi*, *ignaui*, *torpidi*, qui ἄπρακτα habent μόρια, flaccida & imbellia membra, ne plura huc arceſſamus.

Notanter vero, quando impotentia dicitur affectus, ſubintelligendum vel addendum eſt: virilis, maritalis, coniugalis, vel, quod *Duretus* addit curate, ſubeundi.

Enimuero eſt, fit, ſeu fieri dicitur hinc μῖξις *mixtio*, carnalis puta, Germanis etiam modeſte *fleiſchlich vermiſchen*, vulgo coitus, vel coitio, λαγνεία, vtraque Hippocrati dudum ſic vocata. Cum itaque potentia vel impotentia hoc loco prædicetur vnice de συνουσία, ſeu *cohabitatione* viri cum fœmina, & hæ duæ ſint cauſæ ſociæ, quæ ſtant pro vna, aliis omnibus huius generis contra, hinc proprie loquendo & vſitate impotentia audit, ex parte ſexus maſculini, in progignenda ſobole.

Impotentia hæc porro alia eſt proprie dicta, ſeu ſuo ſenſu naturalis, ſecundum naturam, non morboſa, ſeu præter naturam. Adeoque pueri & ſenes, rude donati, in ſua latitudine conſiderati, proprie non dicuntur laborare impotentia. Sed iuuenum & virorum hoc opus eſt, qui per naturam & ætatem potentes eſſe ſolent, & debent.

DEFINIRI poteſt impotentia virilis, actio generandi læſa, imminuta vel abolita, ab inhabilitate organi & ſeminis prolifici.

GENVS ſeu ratio formalis huius affectus in actione generandi læſa vtique conſiſtit, cum ad hanc, ſi rem accurate penſitemus, potiora huius rei capita ſint reducenda.

Notabile hinc eſt, generationem concipi hoc loco non

tam in complexu integro, vtrique ſexui communi & connexo, ſed ſaltim a parte melioris. Alias enim coniunctim de virili æque ac fœminino dicendum foret, quod ſeorſim etiam fieri ſolet, & licet pro lubitu. Vtut enim ratum ac neceſſum ſit, per dicta, & verbis *Coi*, τὴν γένεσιν γίνεσθαι μὴ ἀφ' ἑνός, *generationem non fieri ab vno, l. de nat. hum. c. 4. t. 1.* vnde & abſoluta & reſpectiua datur vtriusque conſideratio, inprimis quando improles eſt coniugium; attamen cum a potiori fiat merito denominatio, ſatis fuerit de partibus viri ſaltim diſquiſitionem proſequi.

Deinde etiam actio generandi latius accipi debet, & generalius, non quam actu impraegnatio ſequitur, ſed qua εὔνοια ὁ φιλομήδη, *complexus coniugalis* perficitur.

Liceat proinde, vt hoc ſymptoma actionis læſæ naturalis, & ſpeciatim genitalis, magis illuſtretur, actus huius requiſita neceſſaria, quæ & in thoro & in foro æſtimantur, verbo tangere. Cum enim vir generet in alio, iuxta *Philoſophum l. 1. de generat. animal. c. 2.* vt fœmina ex alio, neceſſum eſt, vt fiat debita immiſſio.

Neque enim audiendæ ſunt fabulæ, quæ referunt eminus etiam obuium ſemen raptum fuiſſe vel perueniſſe ad vterum, indeque imprægnatam fœminam, nulla μίξει actuali, facta, vel in balneo, in quo inſeſſum viri ſecuta ſit, vel admiſſione prætenſa inſufficienti.

Neceſſum porro eſt, vt fiat emiſſio, ad completum ſcilicet actum, & quidem principalis finis, generationis, obtinendi, ſeminis fœcundi, ſeu conſequenter imprægnatio. Priora illa duo viro debentur, tertium cum commune ſit vtrisque coeuntibus, accedente benedictione diuina, non neceſſarium abſolute, ſed vir qui debitum ſuum ſufficienter & complete perficere valet, pro potente merito proclamatur,

tur, vel habetur; & ſic potens præſumitur omnino ad generandum, ſeu liberos procreandos aptus, & contra. Neque enim omnis potentia ſubeundi eſt fœcunda, tum ex parte viri, tum fœminæ.

Fruſtra itaque eſt potentia, maxime hoc loco, & declaratur merito, quæ non producitur in actum. Actus ſcilicet hic eſt alius ſignatus, alius exercitus, & de hoc eſt ſermo vnice. Μίξις enim & συνȣσία omnis requirit contactum ſubſtantialem, ſeu corporeum, vnde amore impotente deperit vir fœminam, qui amorem exequi, debitum maritale ſoluere, & officii ſui partes præſtare ineptus eſt, ac impotens; vnde *ἀσθενὴς πρὸς μίξιν*, *debilis ad coitum* etiam audit *Coo*.

Capvt II.

Subiectum exhibet.

NOn ſufficit ſolum, medicum ſcire, quo morbo quis laboret, ſed cognitum quoque vt habeat, oportet, in quo ſit, & partem affectam noſcat, vt remedia debito loco applicare poſſit.

Svbiectvm itaque totale recipiens, ſeu ſubiectum vt qvod, eſt vir in ætatis flore vel quaſi adhuc conſtitutus, de eo enim prædicatur, quod laboret impotentia. Speciale autem & ſubiectum qvo ſunt organa generationi propria.

Antequam vero ad ætiologiam pergimus, prius ſecundum ordinem partes illas, in quibus rei cardo vertitur, illarumque functiones, in quantum huc pertinent, breuiter delibare æquum eſt.

Par-

Partes nempe genitales in maribus optime, & mechanice vna, videntur concipi & illuſtrari poſſe, ſi conſideremus (1.) fontes (2.) ciſternas, (3.) ſiphonem, & (4) in actum deductum opus. Ita enim, vi contrariorum, omnia melius patere queunt, quando hæc actio vel in totum, vel in tantum exerceri nequit.

Fontes qui elaborant, fundunt & ſcaturiunt ac ſuppeditant ſemen, ſunt teſtes, & epididymides: ciſternæ aſſeruantes proſtatæ & veſiculæ ſeminales; ſipho preſſione exantlans liquorem genitalem eſt ipſe penis, ſeu membrum virile, hinc ſpeciatim dictum.

De teſtium ipſorum ſubſtantia variæ hypotheſes legi poſſunt apud *Rolfincium Tr. de part. generat. part. 1. cap. 16.* ne *Plazzonum*, *Graffium*, aliosque, & anatomicos pasſim laudemus; hodiernis experimentis conformiter ſtatui videtur optime poſſe ſubſtantia glandulosa-vaſculoſa. Conſtare enim ſtatuimus ex meris miculis glandoſis, fibrillis nerueis intertextis copioſis, & ductu intermedio, velut in pancreate, præter alia vaſa communia intertexta.

Videtur id perſuaderi (1.) ex αὐτοψίᾳ, ſubſtantia enim eſt quaſi granulata, qualis in capitibus papaueris recentibus occurrit quoque, vel in ficubus inprimis. (2.) Fibrillæ nerueæ ex tunica neruea in ſubſtantiam inſertæ copioſæ & ſeparabiles, quales ibidem ſeparare integrum eſt, dimota pulpa granuloſa mox viſendas. (3) Ductus in medio centrali perlatus cum ſuis ramulis minoribus lateralibus, quem videtur *Highmorus* quoque obſeruaſſe. Sed modus proſecandi vulgaris id minus ſuggerit.

Faciunt huc quatuor vaſa dicta ſpermatica, duæ arteriæ, totidemque venæ; illæ ortum ducunt ab arteria magna, & arteria emulgente, hæ ex vena caua & emulgente ad te-

ſtes pergentes. Sanguis per arterias ſpermaticas ad teſtes, extra cauitatem abdominis propendentes, fertur, ibique in vaſcula tenuisſima ſerum ſpirituoſum diſpenſatur; reliquus vero ſanguis per venas ſpermaticas, perque venam cauam & emulgentem ad ſuum reuehitur fontem.

Serum hoc alibile ac ſpirituoſum, per ductus hos tenuisſimos propulſum, & per fermentum immutatum, vt ſeminis naturam induat, peruenit vlterius ad epididymides ſeu paraſtatas, velut cohobium & conquaſſationem vlterius ſubiturum, vt eo melius ſeminalis materia elaboretur & perficiatur.

Semen hinc e ſeri flore, in teſtibus ac epididymidibus ſecretum, per vaſa deferentia, quæ a teſtibus oriuntur, ac in abdominis cauitatem ingrediuntur, ad veſiculas ſeminales defertur; in quibus colligitur ac aſſeruatur, donec ſuo tempore (coitus) vna cum liquore proſtatarum per presſionem, quaſi inſtar mercurii viui, in ſiphonem laudatum concedat, & per eius elaterem intenſum & extenſum, præcipue quoad corpora neruoſa lateralia, imo quoad totum, in naturam muliebrem debite effundatur.

Id omne vero ceſſat in impotentia hac morboſa, nihil minus quam de hoc cogitatur, ſilent potius omnia & effœtum vel funeratum eſt membrum, alias tam viuidum, & facile aſſurgens, nec audit currus habenas, etiam obuio obiecto amabili, & occaſionem ſuggerente portitoribus etiam amoris omnis ſpiritibus.

Adde, quod vel abolita ſit actio perfecte maiori gradu, vel imminuta, ne de ipſa deprauata quoque dicamus, quæ aliquando ipſi abolitæ æquipollet, ſiquidem ob hanc perfici non posſit.

Accidit hoc gemino modo, partim ob ἰδιοπάθειαν, esſentialem læſionem, & vitium proprium: partim ob δευτερ-

πά-

πάθειαν, & conſenſum aliarum partium, ſeu totius, ſeu certæ huius vel illius, aliunde illata labe, de quibus cauſis iam agendum venit.

CAPVT III.

Cauſas exponens.

CVm non vna eademque ſit cauſarum conditio, effectum hunc poſt ſe relinquentium, vel inuitantium quoque, ſed maxima inter illas intercedat differentia, noſtrum omnino erit, vt in omnes & ſingulas legitimo obſeruato ordine inquiramus.

Perinde vero eſt, an, quod iam in definitione tetigimus, laudemus pro PROXIMA & IMMEDIATA CAVSA inhabilitatem organi & ſeminis prolifici, intuitu mechanicæ, modo ſubſtet vitalitati; an a potiori, ſeu ipſa vitalitate, ad hoc etiam principium vitæ nouæ directa, *læſionem facultatis genitalis*, a qua principaliter hic effectus dependet, ſed incluſis itidem & ſubintellectis organis.

CAVSA MEDIATA PROXIMIOR eſt ὀργασμὸς genitalis centralis deficiens, ſpirituum & humorum, elatere penis, non actuato. Hoc ipſo nomine comprehendi poſſunt omnia ad conſtitutionem naturalem poſitiue, & hoc loco priuatiue, concurrentia. Enimuero vt τὸ ὀργᾷν ſolenniter de animantibus, omnibus inprimis laſciuioribus, prædicatur, & non ſolum libidinem & pruritum, ſed etiam turgeſcentiam partium concurrentium intenſiuam & extenſiuam comprehendit: ita contrariis his iuxta ſe poſitis omnia melius eluceſcunt.

Singula hæc in impotentia deficiunt, magis vel minus, cum aliqua latitudine non exigua. Vti vero triplici modo pec-

cant humores, & in iis hoſpitantes ſpiritus, quantitate, qualitate & motu, ita hic idem applicandum omnino. Vt porro quantitas & qualitas conſtituunt, inferunt, & variant motum, ita & hic contingit. Quando enim deficit ſemen & ſpiritus in quantitate, nec ſuppetit amplius, quando in qualitate, non calidum, non viuidum, non actiuum eſt, ſed frigidum, aquoſum, iners eſt, quando ſiccum quaſi; quando corruptum, ichoroſum, morboſum, nil inde ſperaueris ἄξιον ἔργου.

Verbo, conſtitutio partium læſa eſt etiam huius impotentiæ, tanquam ſymptomatis actionis læſæ, cauſa, v. g. intemperies frigida, & humida, vel ſicca, imo & calida & ſicca, abnuens, operis huius, tum vniuerſalis, tum particularis partium ſpecificarum, ſeu ſpeciei propagandæ debitarum.

Eleganter hæc complexus eſt *Hippocrates 5. aphor. 63.* Cum enim præmiſiſſet, quæ in ſequiori ſexu τὴν κρᾶσιν σύμμετρον, *æquabilem temperiem vteri* habent, ad generationem aptas eſſe, ſubiungit: Par eſt de maribus ratio. Aut enim ob corporis raritatem ſpiritus foras fertur, ita vt genituram fundere nequeat; aut propter denſitatem humor foras non exilit; aut præ frigiditate non incenditur, vt eo loci coaceruari poſſit; aut propter caliditatem id ipſum illi euenit.

Cumque generationis opus ſupponat abundantiam nutritionis & auctionis, neque tam ſupplementum vel complementum in facultate naturali, quoad indiuiduum, ſed πλεονασμὸν, in ſpeciei redundantem multiplicationem, reſpiciat, atque requirat, neceſſario elicitur, quotiescunque in hoc defectus eſt, non poſſe expectari vel ſperari effectum deſideratum prius, quam remoueantur, omni modo poſſibili, remoræ, defectus, obſtacula.

Hinc quando ſpiritus & humores alimentarii parciores ſunt in corpore, vt vix nutriendo inſeruiant, nedum mate-

riam

riam ſeminis ſuppeditare poſſint, ſiue hoc fiat ob ſenium, ſiue ob morbum prægreſſum, aut ieiunium diuturnum, victumque tenuem, ſiue tandem per medicamenta ſemen extinguentia, aliaque laudanda, neceſſum eſt, euenire impotentiam, ſanorum enim hoc opus eſt, non ægrorum.

Idem dictum eſto de morbis conformationis, obſtructionibus neruorum, pororum ſubſidentia, tumoribus aliisque, in cauſis præternaturalibus ſpecialius recenſendis. Imo morbi ſolutæ vnitatis eandem ludunt fabulam, vulnera, vlcera, contuſiones aliaque; vno verbo ſubruta mechanica organorum genitalium, & impellentibus ſpiritibus, ſanguine, lympha, ſi, quæ ad actum naturaliſſimum requiruntur, non concurrunt, & ſymbolum ſuum quælibet conferunt, neceſſum eſt, ignauiam, flacciditatem, inertiam, torporem inferri, & quaſi emortua reddi membra.

In ſumma, reſultat omnis culpa vel in facultatem, dictis modis, & ſuo ſenſu recepto loquendi vſu, læſam, vel in errorem externum. Qualis enim ſanguis & ſerum, calidum & humidum, elementum hominis nati, tale etiam eſt ſemen elementum hominis producendi, per generationem.

Quod ſi ergo luſtremus cauſas quoque REMOTIORES, ex NATVRALIBVS; ratione ÆTATIS, incapaces quidem ſunt ordinarie & in annis incrementi primi, & decrementi medii & vltimi; & ipſa tamen illa confert aliquid ſuo loco. In pueris quidem ſanguine & lympha elaſtica, inflatio penis contingit & viſitur non raro, ſed illa genitalis non eſt, prætorquam in genitiuo, vt ita loquamur. Quod ſi vero in pueritiæ annis immatura venus celebrata fuerit, vel ſollicitata, tonus partium illarum peruertitur, & ſemen πεπυσμὸν & conſiſtentiam debitam & perfectionem ſortiri nequit, deſpe-

rata ſubſequa impotentia, quo de pluribus legi meretur *Herrius obſ. 10. p. 140. ſeq.*

Cum enim natura de conſeruando indiuiduo ac de augmento illius ſit ſollicita, & ſeminis futuram materiam in partium abſumat incrementum, plane incongruum eſt, de venere cogitare.

Cum vero ætas decrementi, quæ ſenum eſt, non ſolum ratione virium aliarum, ſed & naturalium harum dicatur, ipſa ſua natura ad hanc ſunt diſpoſiti ſenes, eoque magis, quo ad finem vitæ ſunt propiores. Hinc tres velut caſus potiores nominat *Ariſtoteles de generat. animalium l. 1. cap. 18.* ſemen, *inquiens*, nec in prima ætate, neque in ſenectute, neque in morbo eſt: Carent ſenes, quia non ſatis eorum natura ſemen poteſt concoquere.

Neque tamen ſoli ſenes in hoc patiuntur ſuos manes, quin & virilibus annis videas idem accidere, & viridem ſenectam etiam latius exporrectam fœcundam, pro robore vel debilitate naturæ.

Non parum ad impotentiam confert & TEMPERAMENTVM, inprimis frigidum & ſiccum, ſenili magis conforme & ſimile. Notat quippe elementorum vitalium, & ſeminis conſequenter, minus commodum modum; ſiue vniuerſale luſtremus, ſiue particulare. Ad vtrumque ſpectat & frigidum & humidum, ſeu phlegmaticum, quod in eodem calidum, omnis motus vitalis autor, ſit depreſſum & ſub dominio humidi.

Idem valet de temperamento particulari teſtium conſimili, ſeu connato, ſeu adſcititio, vnde vel nulli vel pauci generantur liberi, & conſequenter ſaltim imminuta eſt generandi potentia. Tacemus ex collatione temperamentorum vtriusque coniugis etiam generationem maſculorum & fœminarum modificari poſſe.

Nec

Nec ſicco tranſeundus pede HABITVS CORPORIS, cum & ille non minima ſeu cauſa, ſeu ſignum huius vitii eſſe poſſit. Obeſiores ſiquidem reſpectiue minori gaudent ὀργασμῷ & ſtimulo. *Plinius natur. hiſtor. L. XI. cap. 37.* ſteriliora, *inquit*, cuncta pinguia & in maribus & in fœminis.

Nec abnuit DISPOSITIO HEREDITARIA. Enimuero, experientia teſte, dantur familiæ aliæ præ aliis magis ad venerem, & generandum aptæ, fœcundæ vel minus tales, ſaltim remote. Hinc vti dantur moraliter ſerui natura, ita in ſuo genere etiam impotentes, vel eunuchi, conſimiliter & phyſice.

Præterimus ſilentio INFLVXVM ASTRALEM ipſum, qui & ſuo loco in his quoque non de nihilo eſt, vt attendatur. Ex illa enim hypotheſi Saturnus inprimis impotentiæ fauet, quando luminarium intuitu, quæ principiis vitalibus præſunt, vt ita loquamur, ex aſtris, ſoli, qui calido, lunæ, quæ humido velificatur in luculæ vitalis originibus, coindicat, vel contrarium obtinet. Communiter vero Venus & Luna radiis maleficorum tacti putantur aliquid conferre. Saturnum & Martem in ariete ſteriles facere, ſcribitur apud *Schenckium in obſ.*

Viſendæ porro & CAVSÆ NONNATVRALES, & primo oco AER, cuius in laxando & ſtringendo vis eſt maxima, pro caloris & frigoris modulo, ad partes genitales corrugandas & dilatandas. Aer ſumme frigidus ac borealis tam penis muſculis, quam ſphincteris veſicæ paralyſin inferre poteſt. Memorabile exemplum refertur *Ephem. N. C. Dec. II.* anno *5. obſ. 41.* Viri cuiusdam, qui in extremo hyemis frigore aliquot horarum ſpatio equo vectus in paralyſin membri genitalis incidit, vnde impotentia coeundi eſt ſubſecuta, nulla iterum arte curanda. Sic & qui in aquis frigidis exercent ſua opificia,

ficia, viſi ſunt non raro inde retuliſſe tumores teſtium, & illis neglectis abſceſſum, vlcerationem, & ineptitudinem ipſam generandi.

Facit huc victus tenuis & exquiſitus, inedia, ieiunia, abſtinentia indebita. Defectus enim alimentorum & fames diutius protracta tantum abeſt vt ſuperfluum aliquid ſpeciei fœneret, vt potius vix indiuiduo ſuſtinendo ſufficiat. Inprimis idem de potu nimio Thee & Coffi valet, venerem enim extinguere tum ratio, tum experientia probat. Conf. *Olear. itiner. Perſic. L. 5. cap. 17.* ac *Simon Pauli l. de abuſu tabaci & herbæ Thee.*

Ebrietas quoque hic merito tangenda eſt; quod ſi quis enim in illa nimium excedat, non ſolum aquoſum nimisque tenue ſperma conficit, ſed & ſpirituum iacturam infert, corpus debile & infirmum efficit, tremores parit, ſpiritusque tandem plane extinguit. Plura de his elegantiſſima videri merentur apud *Roſinum Lentilium, iatromemat. part. 2. c. 34. de frigiditate virili p. 650.*

Memorari hic poſſunt etiam aſſumta alia, ſeu medicamenta, ſeu venena, & quaſi talia. Sic elegans obſeruatio eſt *Chriſtiani Langii notis in Fabrum*, qui obſeruauit viro honorati nominis ex familiari ſpiritus vitrioli vſu, quo infirmitatem ſtomachi corrigere allaborabat, (ſine vlla ſanitatis iactura) pudendum vna cum teſtibus exhauſtum & extenuatum fuiſſe, vt amittendæ adeſſet virilitatis periculum, qua tamen remota conſuetudine, integritatem, generoſioribus præſidiis refectus, virilem ex voto recepit, poſtea multæ ſobolis pater factus. Sic nitroſa eo nomine meminit in libidine exceſſiua extinguenda *Timæus* profuiſſe. Sic amara & mentha ipſa ſunt antaphrodiſiaca, vnde *Cous* ipſe *l. 2. de diæt. cap. 26. t. 11.* id confirmat, quod ſi quis ſæpe eam comedat,

medat, ſemen genitale colliquefaciat, vt diffluat, *addit:* καὶ ἐκτείνειν κωλύει, & *arrigere probibet*, & corpus debile facit; ne de Saturninis, vt ſaccharo Saturni, & camphoratis ipſis dicamus, de quibus notus eſt verſiculus:

Campbora per nares caſtrat odore mares,

quod tamen cum grano ſalis eſt intelligendum. Sic tabaci fumus nimius reuera euirat, quod ſuo damno experti ſunt καπνόφιλοι in exceſſu, quod experientia reuera conſtat, & ratio confirmat, quod lympham alimentariam plus iuſto abſumunt.

Nec indictus relinquendus MOTVS, vehementior inprimis, qui fit equitatu fortiori ac ſuccuſſorio. Hinc enim facile ſanguis p. n. incaleſcere ac in motum rapidiorem concitari poteſt, ita vt ad partes genitales præceps dilabatur, hæ vero inflammationem ac extenſionem inde patiantur. Accedit non raro teſtium ipſorum incaleſcentia, contuſio & presſio.

Exemplum adducit *Fabricius Hildanus cent. 5. obſ. 55.* de viro quodam quadragenario robuſto, qui a multis annis poſt equitationem vehementem defluxione humorum ad penem & præputium correptus eſt, ita vt mox quoque membrum virile & ſcrotum intumuerint: nonnunquam etiam talis durities in pene & ipſo præputio remanſerit, vt intra duorum menſium ſpatium illud retro glandem trahere non poſſet.

Simile & *Schenkius* exemplum recenſet de generoſo quodam Barone, qui cum maximis itineribus, equum ſæpius mutans, ad comitia tenderet, teſticulorum alterum in ephippio contorquens ita presſit, vt introrſum ad infimos abdominis muſculos in inguen adigeret, vnde nulla arte reduci potuit, qui tandem febri diem ſuum obire coactus eſt. Proinde

C &

& Scythæ ex hac cauſa euirati dicuntur ab *Hippocrate libr. de aer. aquis & locis.*

Nec EXCRETA prætereunda nobis, inter quæ præſertim nimia liquoris ſeminalis in adoleſcentia & iuuentute eiaculatio collocanda eſt. Etenim excretione hac intempeſtiua vaſa ſpermatica inſigniter debilitantur, vt eo citius illi, qui adoleſcentes adhuc ſcortationibus aliisque illicitis ſeminis excretionibus ſunt dediti, eneruentur, & ad venerem fiant ignauiores, adeoque ſit ἐκσιφωνισθείη αὐτῶν ἡ ἰσχὺς, *exhauſtum ipſorum robur virile.*

Qui VIGILIIS, laboribus, lucubrationibus ac meditationibus nimiis indulgent continuo, facile amittere virilitatem ſolent. Spiritus enim abſumendo omnes partes eneruantur, qui tamen quam maxime in ludis venereis præſto eſſe debent.

Agmen claudunt ANIMI PATHEMATA, vt ſignum & vt cauſa conſiderata. Vti enim præſumitur ad congreſſum libido, quæ velut gaudii ſpecies eſt eximia, ad amplexus & oſcula mouens, ſpiritus congregans, & ad genitale centrum citans, ad arma velut vocans venerea: ita quicunque affectus ab hac ſphæra abeunt & declinant, contrarium inferre apta nata ſunt.

Nec *pudor* ipſe, vel *timor* potius & diffidentia ſui tacenda. Cum quidam iuuenis dubitaret ſe potentem eſſe, medicum conſulens, eique neganti idem non credens experimentum illegitimum facere conatus, reuera fruſtra fuit. Hoc vt retulit denuo medico, reſponſum tulit, id factum ob malam conſcientiam, quandoquidem reueritus illam, certamen expertus ab hoc remorſu, vt refugerent ſpiritus, hinc legitimo thori connubio ſociatus contrarium ſatis oſtendit.

Alius coniugatus ſentit ſpiritus refugos, ſecum habitat, anxius

anxius & timibundus, animatus vero a ſponſa, de prætenſa hac *ἀδυναμία* diſquirente, erexit animum & vires, virum ſe abunde præſtans.

Cum ergo nihil magis animum afficiat ac amor, vinculaque coniugii firmet, & quaſi clauis trabalibus iungat, quid mirum, ſi odium inter coniuges diſſoluat & diſſociet animorum & corporum nexum, dum a ſe inuicem abhorrent, odioque ſe proſequuntur? Hinc fit, vt viro ab huiusmodi actu plane alieno non ſuppeditentur ſpiritus ſufficientes, quibus turgeſcere debent genitalia debito tempore congreſſus.

Idem dicendum de *terrore* & *triſtitia*, *iraque* ipſa implicita, odio & auerſatione, quæ omnia ſpiritus a circumferentia, ab extremis, ad cor reuocant, diuertunt, abalienant, vt loco ſympathiæ natiuæ & ſymbolicæ potius recurſent & refugiant. Singula quaſi hæc illuſtrat *Cous*, exemplo laudatorum viuendi genere Scytharum, quorum inertiam & ignauiam tum frigido aeri adſcribit, hyemi fere perpetuæ, tum equitationi continuæ, tum nimiæ corporis humiditati, mollitiei & frigiditati, doloribus iſchiadicis, arthriticis, & aliis, *l. c. de aer. aq. & loc. c. 47. ſeqq.*

EX PRÆTERNATVRALIVM CAVSARVM claſſe non pauci huc conferunt morbi alii, qui impotentiam cauſare poſſunt. Faciunt huc ex *vniuerſalibus* febris hectica, atrophia, phthiſis, cachexia, ſcorbutus, hydrops, aliique diuturni. Ex *particularibus* apoplexia, hemiplexia, paralyſis, quæ eneruant vires, & ſeorſim naturales ac genitales.

De ipſis maniacis notabile eſt, quod viribus quidem polleant robuſtis, & ſatis potentes ſe gerant, ſed ſæpius ſemine carent, vt laſſent ſatis ſuperque fœminas, & ad nauſeam fatigent, ſed fruſtra, ob ſiccitatem. Sic a quartana in ſalacitate admodum decurtatos teſtatur *Helmontius l, Ius-duumuir. p. m. 247.*

Seorſim etiam morbi partium genitalium in culpa ſunt. Sic gonorrhœa tum ſimplex, tum maligna, & teſtium hanc intemperiem infert, & flacciditatem, & maxime vaſorum & veſicularum ſeminalium elaterem infringit.

Tale exemplum proſtat apud *Lazarum Riuerium Centur. 4. obſ. 70.* de viro nobili 30. annos nato, qui cum a prima adoleſcentia veneri admodum indulſiſſet, & diuturnam gonorrhœam eſſet paſſus, tandem in veneris incidit impotentiam.

Idem de conformatione horum organorum læſa vel incongrua verum eſt, & deficiente; ſiue defectus iſte a primo ortu iam deprehendatur, ſiue per alium fatalem quendam caſum illatus ſit. Sic *Georg. Horſtius Oper. medic. tom. 2. l. 4. obſ. & epiſtol. medicinal. 55.* refert: ſe vidiſſe in puero, nouem circiter annos nato, teſtibus omnino ipſum caruiſſe, cute iſtius loci conſolidata.

Idem, ab aliis viſum, limitationem patitur, quando inteſtati illi intra corpus habuere reconditos virilitatis teſtes. Exempla videri poſſunt apud *Mœb. Fundam. medic. phyſiolog. cap. 19. de vſu part. genital. in maribus p. 463.*

Memoranda hic quoque teſtium nimia magnitudo, nec non eorum vitioſa corrugatio & imminutio, quale exemplum refert *Vidus Vidius, de curat. membr. l. 11. cap. 2.* de monacho quodam, cuius teſtes etſi in adoleſcentia moderatam magnitudinem a natura eſſent adepti, nihilominus tamen proceſſu temporis, ob votum caſtitatis inuiolabiliter ab eo multis annis obſeruatum, fere penitus contabuerant, vaſaque ſpermatica eiusdem adeo exaruerant, vt cum eius cadauer poſt mortem ſecaretur, exſiccatorum neruorum, ceu durorum ligamentorum potius imaginem præ ſe ferrent.

Pertinent huc eorundem colliſiones, contuſiones, inflam-

flammationes, vulnera, abſceſſus, tumores ſcirrhoſi, ſarcocele, cirſocele, vlcera, inprimis fiſtulæ in vtroque, quales impotentiæ autores viſæ ſunt aliquoties, deſtructo penitus & diruto tono ſeminali, idque longe magis, ſi a contagio venereo foueantur, vel exortæ fuerint.

Sic & ſpeciatim impotentiæ ſedes in cole genitali hæret. Longior ſi fuerit, breuior vel craſſior, accidentario quidem magis huc fecerit, & rarius, neque ſic tamen culpa caret omni. Obſeruata etiam aliquando fuit nimia craſſities in pene, loco debito inferri inepta, & in foro competenti, loco iuſtæ exceptionis, depicta etiam.

Contra ea nimia breuitas in vitio eſt, oriunda vel vitio naturali, vel a retractu, presſione fortiori & ſtrictura continuata muſculorum, tendinum & vaſorum, a ſpaſmo, calculo renum, hernia, ſenio &c. *Vid. Rolfinc. de part. genital. viror. part. 1. cap. 45. p. 93.* Sic & *Foreſtus* refert *l. 28. obſ. 56.* ſe penem in piſtore vidiſſe adeo breuem, vt pollicem non excederet, qui nunquam genuit. Talem mirandam penis obliterationem in duobus hernioſis vidimus, vt vix veſtigium vrinarii meatus ſe offerret.

Tacemus abſciſſionem ipſam, qualem hodie Turcæ celebrant, non contenti, vel fidentes caſtrationi ſolitæ, per excisſionem teſtium in eunuchis. In aliis vero caſu vel ſtudio idem accidit, quale fatum ante paucos annos in vicino pago adulterium tentaturus ruſticus expertus eſt, male ab amaſia mulctatus.

Vti autem pendulum hoc, niſi tendi & arrigi posſit, imbelle eſt, ita & conformatio alia inconcinna idem efficit. Talis eſt tortuoſa obliquitas & peruerſio, ſiue a natura, ſiue a frænuli breuitate, a lue venerea, ab hydrope, & aliis, vt minimum ſemen non recta via immittatur. Ita *Hollerius l.*

5. aphor. comm. 63. vidimus *inquit*, qui membro ita obtorto non poterat gignere, quod ſemen ſemper hæſitaret in vteri ceruice.

Spectat etiam huc penis paralyſis particularis, a ſenio vel alia quadam cauſa contracta, ita vt parcior vel nullus ſpirituum animalium fiat influxus. Referri huc poteſt & reſolutio temporaria, illata a mercurialium applicatione. Sic idem fit non ſolum a ſaliuatione mercuriali completa, ſed etiam particulari, & cingulo dicto ſapientiæ Rulandi, pro ſcabie & aliis vſibus, applicato, inde enim notata eſt ordinarie impotentia talis.

Huc quoque referimus, quando male formatum eſt membrum, & vrethræ foramen, per quod eiaculatur ſemen, non in glandis ſummitate, ſed circa radicem vel inferius lateraliter conſpicitur, vnde ſeminis eiaculatio in vterum fieri haud poteſt. Vid. *Schenck. obſ. l. 4. p. 523.* Ita natus generoſus puer non pendulum habebat membrum, ſed firmiter in longitudine ſcroto connatum, qui, cum moreretur maturius, vel impotentiæ certo futuræ momento ſolamen parentibus relinquebat.

Non ſolum porro vlcera & fiſtulæ teſtium, maxime vtriusque, ſed & penis hic in cenſum veniunt. Hæc vero vel ſunt in glande, vel in præputio, quibus adiungimus fiſtulas perinæi, quatenus ſemen alias per vrethram eiaculandum, per hanc fiſtulam egreditur. Vid. *Langius l. 3. Epiſt. 5.*

Tandem quoque laborantes phimoſi & paraphimoſi præternaturali magis, impotentes vtplurimum efficiuntur. Ex vtraque enim membri erectio vel directio, ſi non cum incuruatione quadam, ſaltim non ſine dolore inſtituitur. Exemplum colis incuruati videri poteſt apud *Tulpium l. 3. obſeru. 39.*

Refer-

Referri huc quoque poſſunt vulnera alia, ipſaque venæſectio, ſeu largius effuſo & depauperato ſanguine, & ſic refrigerato corpore, ſeu neruis aliquando læſis. Ita vulnus in ſura obſeruatum fuit a *Ballonio Epidem. p. 262.* impotentiam poſt ſe reliquiſſe. Et inter alias cauſas præcipue in Scythis laudat *Hippocrates* venarum ſectionem pone aures *l. c.*

A ſecto calculo & conſequenter veſiculis ſeminalibus vno latere fieri aliter nequit, quin iſto lædantur, atque hi quidem generare poſſunt; ſi vero ob maioris vel inæqualioris calculi extractionem omnes veſicularum ac glandoſi corporis viæ lacerantur, vtique hinc fiunt ſteriles, quo de legi poſſunt, qui de his ſcripſere.

Sic ſterilitatem, (vt latius vocat,) ex male repoſita hernia notauit *Scultetus armament. chirurg. obſ. 67. p. m. 304.* Tacemus tubercula & cancrum circa glandem & colem exorta, de quibus *Celſus* agit *l. 6. cap. 18. p. 603.*

Agmen tandem claudunt cauſæ SVPRANATVRALES, vulgo dictæ, quo nomine famoſa eſt impotentia a faſcino, ſeu ligatura, innodatione, ſeu aliis illicitis modis inducta. Vtut enim non promiſcue omnis eiusmodi actio naturalis læſa ad faſcinum ſit referenda, & cauſæ aliæ naturales, cumprimis ex animi pathematibus, concurrant, quod *Borello* concedi debet; attamen nullam omnino dari, tum experientiæ contrariatur, tum rationi, ſi dæmonis nocendi vim nouerimus.

Teſtata ſunt idem exempla triſtia, allata ab *Harsdörffero Theatr. hiſtor. Cent. 1. c. 59. p. 211.* & aliis. Quin & Perſæ promti ſunt in ligulis nectendis, ſi *Oleario l. 5. cap. 22.* credimus. Ideo ſponſi ſponſæque delegati, (ipſi enim non comparent,) in loco ſecreto, aut in campo a Molla, i. e. Presbytero, coram Caſi copulantur. Sin Caſi autem, a negotiis impeditus, co-

ram

ram tribunali id exigit, adſtantes omnes digitos ſuos extendere iubentur, ne quid faſcini ſubſit.

Notatum eſt a fide digniſſimis teſtibus, in hac vrbe olim per duos annos miſere decubuiſſe & elanguiſſe impotentem talem redditum maritum, alias ſaniſſimum, a cuius morte demum, cum ædes diruerentur, induſium ſponſale cum ſceleto galli inuolutum in pariete intergerino domus, quam poſſederat, repertum fuit. Tacemus exempla alia ſimiliter notata etiam cum corpore delicti, vt ita vocemus. Audiebant hi iam olim *deuoti*, teſte *Tibullo l. 3. el. 5.* vbi vid. *Comment.* item *maleficiati.*

Capvt IV.

De *Differentiis.*

I.

Ratione generis alia eſt a primo ortu, ſeu connata, alia accidentaria; alia imperfecta & improprie talis dicta, alia abſoluta, & completa, alia ſecundum quid; alia vera, alia imaginaria.

2. Ratione temporis alia recens eſt, alia inueterata, alia interpolata, alia curabilis, alia incurabilis.

3. Ratione svbiecti alia exiſtit in iunioribus, alia in ſenibus, alia per eſſentiam, alia per conſenſum accidit.

4. Ratione cavsarvm, alia a facultate læſa, alia ab errore externo; alia naturalis, alia nonnaturalis, alia morboſa & præternaturalis; alia a toto, alia a parte.

CAPVT V.

De

Signis.

ABſoluta parte παθολογικῇ, proximum eſt, vt ad SEMIOTICAM, tanquam vniuerſæ medicinæ fulcrum, progrediamur.

Quamuis autem ad dignoſcendum hunc affectum haud multa requiri videantur ſigna, cum vel ægri ipſi id fateantur, vel fateri debeant; cum tamen curatio cauſis, quas & per ſigna intelligimus, reſpondere debeat, tantum abeſt, vt iſta vilipendenda ſint, vt potius accurate inueſtiganda.

ESSENTIALE PATHOGNOMICVM ſignum conſtituit defectus ſpirituum, virium, ſeminis, conatus, impulſus, niſus. Inde enim vel in totum, vel in tantum virilitas decollans arguitur.

Cumque vel in cœlibatu id diſquiratur viuentibus, vel in coniugatis, in vtrisque quædam eſt differentia. In illis quidem non raro putatitia, vel ſola abſtinentia quaſi domeſtica facta. Non raro enim autumant ſe impotentes viri, & non ſunt. In his, ſi quidem conſtans ſit, nec reſtituatur, præſente licet debito affectu, nec ſociata opera incentiua libidinis ſuggerat, ſi accuſetur eo nomine vel inculpetur maritus, cum vel ſine ſpe aliqua reſtitutionis, mora aliqua conſulto concedi ſolet a conſiſtoriis, ſeu expectatio.

ESSENTIALITER CONSEQVENTIA idem confirmant ſigna alia, terror, auerſatio, pudor intempeſtiuus, propter ſuam impotentiam ſe ſemper credunt negligi, vt *Poeta* loquitur *Adelph. IV. 3.*

Non etiam ſufficit, ipſam incuſari impotentiam, ſed

modus etiam noſcendus & inquirendus merito. In aliis enim pura puta eſt coeundi impoſſibilitas, in aliis intentata, ſed imperfecta, coitio, ſtatim profuſo, ante debitum ingreſſum, rorido nectare. Viſæ ſunt coniuges non raro contentæ vixiſſe, neque illud curaſſe, in aliis vero idem curatum optime, modo dicto eſſent audientes. In aliis nulla penitus fit emiſſio, vel inſufficiens & inepta ad agendum. Communiter vero qui potentes ſunt, præſumuntur non inepti ad generandum.

Quando itaque in foro de hoc inſtituitur quæſtio, de omnibus & ſingulis circumſtantiis diiudicandum eſt, vtrum abſoluta ſit impotentia, an ſaltim ſecundum quid, eaque an improportionata, & pro nulla habenda. Hinc inſpectio partium iniungenda, eaque neceſſaria, quas inuitiſſimus quisque, verbis *Celſi*, alteri oſtendit.

Ita enim morbi conformationis partium genitalium, vtpote magnitudo, breuitas, craſſities, defectus, phimoſis, paraphimoſis, vlcera, obſtructiones, clauſuræ, diſtorſiones &c. ex autopſia apparent. Nam hic manus medici oculatæ ſunt, creduntque quod vident, ſiquidem vitia hæc externa occultari haud poſſunt.

Idem de fontibus CAVSARVM iudicandum eſt. Vti enim exemti ſunt optimo iure ſenes, præterquam, ſi aquilinæ ſenectæ vigorem a DEO O. M. ſeruent integrum: ita quæ ex ætate teneriori & ſenectute decrepita proueniunt impotentiæ cauſæ, eorum ſigna diutius inquirere non opus eſt, cum vel ipſa ætas ſignum nobis eſſe poſſit, ex qua cauſa impotentiæ dignoſcenda eſt. Nec totius quoque corporis intemperiei ſigna, ob inſignem eorum frequentiam, fuſius hic eruemus, cum illa ex ſuo deriuari poſſint fonte.

Si vero alimenta & medicamenta ſemen vel imminuendo,

vel

vel virtutem eius extinguendo impotentiam cauſata ſunt, ex ipſis hominibus morbo hoc affectis quærendo reſcire licet, quæue adhibuerint medicamenta, quibus cognitis, facili negotio in cauſas intimius inquiri poterit. Morbos, ieiunia, largas denique hæmorrhagias cognoſcendi ſignis opus non eſt. Obeſitas vel gracilitas, quia in oculos cadunt, ſignum quoque nobis eſſe poſſunt, ad dignoſcendam mali eius originem. Quando odium inter coniugatos in cauſa eſt impotentiæ, id vel ipſa experientia, vel ex relatione innoteſcit.

Ad ſigna cauſæ ſupranaturalis diiudicanda, caute progrediendum eſt. Vti vero non temere ad hæc delabi par eſt, & prætextum aliquando fruſtraneum inde quærunt ægri; ita ſi quis vegetus alias ac robuſtus, in ætatis flore adhuc conſtitutus, ſi nullo prægreſſo morbo, nullo odio vel auerſatione affectus, manifeſte ſentiat, ſe ex abrupto defraudari ſuo genio, & ad venerem exercendam fieri ineptum, imo cum coniuge cohabiturum anxium reddi & fruſtra nexum tentare; tum etiam ſi quis colem antea ſatis intendere potuit, & genitalem pruritum perſenſit, aſt præſente vxore membrum flacceſcit & friget, ſane impotentiam iſtam a faſcino inductam eſſe, augurari tuto poſſumus.

Signa SVBIECTI ſpecialis huius vel illius circumſtantiæ notatæ ſuggerunt. Quidam vno teſticulo fiſtulato reddito generabat prolem, ſed vnam ſaltim. Alius, geminato malo in vtroque teſte, plane ſterilis & impotens diffamabatur ab ipſa ſalaciori coniuge.

Quod PROGNOSIN attinet, non tam de SALVTE & MORTE hoc caſu, quam de curandi poſſibilitate quæſtio eſt. Dum enim vires annique ſinunt, adiuuare poſſunt omnino præſidia naturalia roborantia. Quæ a morbis aliis fouetur, illis curatis finitur; quæ ab er-

fore externo illata, hoc correcto vel omiſſo ſperare ſalutem poteſt, ſed a facultate læſa alia res eſt; vbiuis proportione virium naturalium, & ſic genitalium, ex vitalibus & animalibus æſtimanda. Alioqui vero impotentia per ſe nec ſanitati, nec vitæ productioni derogat. Quod ſi vero a faſcino, vel hectica, vel contractura, vel alia mala inducta ſint grauiora, viſi ſunt miſere periiſſe ægri.

TEMPVS durationis quod attinet, cum hic morbus diuerſus ſit, reſpectu patientis ac cauſarum, diætæ aliarumque circumſtantiarum, nihil certi de illo abſolute determinare licet, dum alii promtius, alii difficilius, alii plane non medelam admittunt. Quapropter ſæpius ad multos annos, imo ad vitæ finem hic producitur.

MODVS EVENTVS in maleficiatis aliquando ad *mortem* tendit, vt exhauſto elementorum vitalium fomite, lento maraſmo ægri moriantur; ad *ſalutem* vero, iisdem ſibi redditis.

CAPVT VI.

De Curatione.

CVRATIO ipſa methodi medendi legibus merito innititur, abſoluenda indicationibus fundamentalibus.

CVRATORIA, ad ductum *Graffii l. de part. genit. p. 159.* perficitur, ſpiritus animales non minus ac ſanguinis ſeminisque copiam & motum augentibus, ac muſculos contractione ſua ſanguinem in neruoſis corporibus retinentes roborantibus, vt adeo ad motum ſpecificum debitum dirigantur & ſpirituoſæ & fluidæ & ſolidæ elaſticæ partes concurrentes.

PRÆSERVATORIA cauſis remouendis debetur, tum vniuer-

uerſalibus, febribus, cacochymiæ, ſcorbuto, lui venereæ & aliis, tum particularibus quibuscunque circa genitales partes obuiis remoris. VITALIS tonum virium & robur tuetur, vt ſaluis machinæ totius votis omnia debite, citra vllum exceſſum, & non inuita Minerua, fiant.

MATERIAM PRÆSIDIORVM ſuppeditant fontes vſitati, Chirurgicus, Pharmaceuticus & Diæteticus. Ex CHIRVRGICO VENÆSECTIO vix ac ne vix quidem directe in impotentibus iuuandis obtinere poteſt locum, cum indirecte ſaltim venæ ſectæ, verbis *Hippocratis*, ἄκαρπον ποιέουσι τὸν ἄνθρωπον, *infœcundum faciant hominem*, *l. de loc. in hom. c. 8. t. 6.* manifeſto indicio tantum abeſſe, vt egeant hi ægri depletione ſanguinis, vt potius eodem opus habeant magis. Idem dicendum de CVCVRBITVLIS cum ſcarificatione, aliisque depletoriis præſidiis, quæ ſingula contraindicantur potius.

Neque ideo tamen deſtituit & Chirurgia impotentes, quin ſalutarem opem certis caſibus iisdem præbeat. Sic rarius occurrit caſus membri longioris, quod alias breuiori præferunt contra *Philoſophum l. 1. hiſt. anim. c. 6.* longe rectius. Poſito tamen illo caſu, culcitra proportionata ſuccurri poteſt interpoſita, aliisque adminiculis.

Sed de breuitate longe notabilior eſt obſeruatio *Epiphanii Ferdinandi hiſtor. 95. p. 328.* quam integram excerpere iuuat. Refert nempe quendam iuuenem 24. annos habentem, qui pluries importune etiam remedia ab ipſo popoſcit contra virgæ breuitatem. Deſperans primitus, & vix auſus aliquid ſuadere, coactus iuſſit quædam balnea ex hydræleo, malua, althæa, branca vrſina, viola, braſſica adhibere; iuſſit vero ſeorſim, vt ſecum gereret fruſtum plumbeum in pene ligatum, quod per annum geſſit, & res ei ex voto ſucceſſit, & adiutus hiſce virgæ longitudinem ſibi optatam recuperauit.

Ita phimoſis præternaturalis chirurgia eget. Bis ſua manu ſecuiſſe ſcribit *Heerius* præputium in iis, qui coitu glandem nudam nudare non poterant. In alio verrucas amputauit, & aliorum meminit, quæ huc pertinent, plurium *obſ. 7. p. 115.* Confer. *Celſus l. 7. c. 25. p. 667.* Phimoſeos quoque curatio videri poteſt apud *Aquapendentem oper. Chirurg. part. 1. c. 62.*

Quædam etiam talia tolerari poſſunt, non adeo excludentia actum omnem, vt nodi minores, quædam curari deſiderant, vt fiſtulæ, gonorrhœa, bubones, lues venerea ipſa, ſingula pro indicationum modulo pertractanda.

Tacemus machinas alias aliquando inuentas pro apparando magis aditu, & celebrando actu commodius, qualem nouimus aliquando pro toto corpore craſſiori excogitatam & inuentam laudatamque. Pertinet huc & ab *Hollerio* memoratum *5. aph. com. 63. p. 574.* experimentum. Vidimus, *inquit*, qui membro obtorto non poterant gignere, quod ſemen ſemper reſtitaret in ceruice vteri. Huic paratus eſt canaliculus plumbeus, vel argenteus, accommodatus craſſitudini ipſius penis, in quem immiſſo pene circumpoſitæ & alligatæ ſunt ciſtellæ, ita vt tandem figuram membri rectam ac naturalem recuperarit, & genuerit.

Ex PHARMACEVTICO penu vbertim depromi queunt, pro indicantium modulo, euacuantia & alterantia omnis generis interna & externa.

Ad euacuantia generalia, ſeu communia, referri poſſunt, ſi ſanguinis vitioſa qualitas aut cacochymia ſimplex vel ſcorbutica adfuerit, PVRGANTIA. Enimuero ſeroſitatem nimiam hæc deplere norunt, & velificari e ſuis loculis communi cauſæ & propriæ, illi ad alios morbos, huic in ſeminis & teſtium affectibus. Obſeruatum eſt, non raro exſtimulatam fuiſſe

a pur-

a purgantium acrimonia venerem, vt viciſſim in ſenibus ab aphrodiſiacis aluum ſolutam.

Satis ſit, metiri quemque ſuo modulo, & vel chologogis, vel plegmagogis inprimis, ſatisfacere indicationibus, in ſeminis vitiis etiam mercurialibus ipſis. Aloetica vero putrilagini ichoreſcenti quidem contraria, ſed ſeminis prouentui minus fauent. Præſtant *rhabarbarina, gialapina*, *belleborata* ipſa, & exinde ſelectiora, præparata, extracta, pulueres, pilulæ.

Idem dictum eſto de VOMITORIIS, quæ, ſi veneni ſuſpicio ſubſit, apprime eneruant peregrina aſſumta, nedum ſi ex primis viis humores vitioſi exturbandi fuerint, adhibenda leniora & correctiora, vt *ipecacuanha*, *tartarus emeticus* &c.

DIAPHORETICA & DIVRETICA lymphæ glanduloſæ & ſeminali apprime debita, & hoc loco v. g. tumores teſtium, hydrocelen, hydropem ipſum & cachexiam optime corrigunt; præcipue etiam fermentum venereum peregrinum ipſum, ſi ex illo capite labes contracta fuerit. Talia ſunt *antimonium diaphor. martiale cachecticum*, *arcan. duplicat. liquor. C. C. ſuccinatus*, *rob ebuli*, ℞a *bezoardica eſſentiſ. eſſ. lignor. mixtura antiſcorbutica*, *eſſ. antimonii*, *ſuccini &c.*

Ex DIVRETICIS ſeorſim huc ſpectant cantharides, non niſi refracta hinc doſi dandæ, & miſcendæ cum aliis: pollent enim ſale volatili acerrimo, in veſicam & genitalia liquabili, vnde non ſolum ardorem indicibilem & ſtranguriam inferunt, verum etiam ad ſpaſmos & priapiſmum ipſum, ad mictum cruentum ſtimulant & ſollicitant, quale notabile exemplum refert *Cabrolius*. Gaudent tamen ſuo antidoto, lacte & emulſionibus, quæ ipſæ extra hunc caſum veneri minus fauent, quod *Ballonius* confirmat & teſtatur.

Cum vero res omnis potiſſimum in exuſcitatione ſpiri-

tuum, reſerandis obſtructionibus, & roborandis neruis conſiſtat, facile erit, & quæ id præſtent ſpecifice ſub confortantium titulo complecti, & vna ſic origini & inſertioni, foco & loco reſpectiue, cauſæ & effectui adæquare, & adaptare, adeoque debilitati motus tonici velificari efficaciter, materiæ & formæ, ſeu motui ipſi ac ὀργασμῷ debito.

Sic ex ſimplicibus vegetabilibus laudari merentur radix *ari, eryngii, orchidum, allii, ceparum, bulbocaſtani, ſolani tuberoſi, ſiſari, napi.* Ex herbis *eruca, cochlearia, lepidium, naſturtium* omne, *thymus, ſatureia, ocymum.* Fructus *ſcolymi* eſculenti; aromata omnia, *caryophylli* aromatici, *cubebæ, piper* omne, *macis, crocus, cardamomum, grana paradiſi, zingiber*; ſemen *bombacis, erucæ, ſinapios, fraxini, anthera muſci terreſtris clauati, boletus ceruinus* &c.

Ex animalium claſſe *ſcincus marinus, nidus auis, priapus cerui*, ne cantharides repetamus: *ſpiritus formicarum ſimpl. & compoſ. Lauremberg. moſchata.*

Ex præparatis aliis laudanda *pulu. aperitiuus ambrat.* & *gemm. confect. alkerm. c. a. & m.* omnia enim ex ambra parata, ob vim balſamicam roborantem ſpiritus & calorem natiuum, ſunt longe conuenientiſſima, vt ipſa in *ſubſtantia, eſſentia* eiusdem, ſimplex & compoſita; item *ſuccolada Inda & Hiſpanica, ſpec. diatr. piper. ſirup. & electuarium diaſatyrii, elæoſaccharum cinamomi*, cum *ſpecifico cephalico, panacea ſolari, & fol. auri, rotulæ ſtimulantes Mynſ. c. a. & m. eſſentia ſatyrii, eſſ. aphrodiſiaca*, & quæ largo numero vel *Mynſichtus*, vel alii practici recenſent.

Referri huc poſſunt & *viperina*, quæ in hunc ſcopum etiam impenſa leguntur, ita tamen, vt ſecundum leges methodi procedat non fruſtranea empiria. Ita paſtæ viperina carne gallinæ ad cibum & potus huic fini impenſæ fuere,

re, quorum loco analeptica & aromatica impendi potuerint vel rectius, vel vſu non abſimili. Tacemus *opiata* ipſa, quæ omnino vt ſale volatili pollent, aromaticis ambratis facile iungendo, ita ſpirituum concentrationi, vnitioni & robori inſeruiunt, modo non in abuſum cedant, quo nomin iam tacta ſunt ſuperius *tabacina*.

EXTERIVS colophonem addunt variis generis remedia, vnguenta neruina, ad ſpinam dorſi, ad lumbos, perinæum, digitos & plantas pedum, addito *zibetho*, *moſcho* & *oleis deſtillatis*, *ſuccin. petrol. ſalu. roſmar. ſpic. lauendul.* quæ & mercuriali cauſæ, & v. g. plattulis contra eunt; *eſſ. caſtor.* &c. additis frictionibus blandis.

Longum nimis foret huc referre v. g. apoplexiam, paralyſin, hydropem, cachexiam & alios communes morbos, & proprios genitalium tumores, vlcera, fiſtulas teſtium & vrethræ, luem veneream ipſam, carunculas, & alia, quippe quæ omnia & ſingula aliunde ſunt petenda. Cum enim opus hoc non ſit ægrorum vel neutrorum, omnia reliqua pro ſanitate & reſtitutione in integrum ſunt impendenda, prius, quam de hoc cogitetur. Eſt enim id ipſum de ſuperfluis, quæ vt præſto eſſe & exerceri deſiderant, ita nocere non debent, ſed velut ſuperpondium impendi.

His ipſis etiam ſpecificis, ſi quæ a faſcino ſuſpicio adſit, ſatisfieri poteſt; neque enim dæmon vltra naturam agere quicquam valet, adeoque medicus in via regia procedens, longe rectius diuino præſidio fretus, quæ ſui ſunt officii, facit, vnde vel ſolis aphrodiſiacis, vel neruinis quoque viſi ſunt curati hoc nomine, vt *hyperico*, *coralliis*, & aliis.

Tacemus extraordinarie & FLAGRA libidinem intuliſſe, quo de *Henricus Meibomius & Bartholinus* ſcripſere, & legi merentur, ſeorſim etiam *Meurſius* in *eloquio* (ſeu *Aloyſia Sigæa.*)

Sigæa.) Ita, hoc autore, Marchionem verbera excitarunt ad pugnam, alioquin imbellem & ignauum. Virgis cædi ſibi nates iubet, vapulat egregie, indeque tentiginem patitur, & venereas capit voluptates; id quod de vtroque ſexu affirmat, ſed nos iam in potiori acquieſcimus. Inde enim incaleſcere partes, & ſpiritus ac ſanguinem affluere vberius, certum eſt.

Præterimus etiam herbam veneream, a *Theophraſto Ereſio* tactam, mirandæ ad languidam venerem deprædicatam virtutis, vt & *Surnag* Africæ, ad Atlantem radicem, ſumme ad venerem excitandam laudatam, & alia.

CAPVT VII.
De
Diæta.

SI in vllo morbo, ſane in impotentia hac vna & præcipua fere medendi ratio conſiſtit in DIÆTA, ſeu ipſo rerum nonnaturalium legitimo regimine, tum generali, tum ſpeciali, quoad hunc actum.

Parum dicemus de AERE, ſi ſolum monuerimus, frigus omne ſaturninum, ſeu actuale, ſeu potentiale, veneri maxime aduerſarium. Satis fuerit corpus & partes præcipuas ab eodem defendere, & minimum moderate calido magis vti frui.

De CIBO & POTV dudum Poetæ effato conſtat, absque Cerere & Baccho frigere Venerem, quaſi dicat vi contrariorum, Cereris & Bacchi miniſteria eſſe apprime vtilia; vti hinc ieiuniis non locus eſt, quamuis, ceteris paribus, nec hæc refrenandæ ſufficiant, ſed naturam expellas furca, tamen vsque recurrat.

Abſint

Abſint ergo ſtrictæ diætæ regulæ, ſed liberalius inuitetur corpus pleno omnino, non exquiſito, victu. Non hic valet monoſitia, non Theæ potus, non tabaci fumus, non alia laudata, quæ medice viuere peſſime viuere edocent. Aſt cœna dubia adſit, ſuggerantur, quæ corpus non tam nutriant, non quæ onerent, quam ſufficienter & liberalius inuitent.

Cibi & potus hinc ſint boni multique nutrimenti, duræ haud digeſtionis, vt ſunt carnes pullorum, animalium iuniorum, medulla oſſium, oua tremula &c. Incitant & ſemen ſuppeditant alia quoque eſculenta πολύτροφα, *paſſulæ, amygdala dulcia, nuces auellanæ, pineæ, piſtacia, dactyli*, mellita, condita varia, nuces iuglandes, moſchatæ in India conditæ, zingiber. &c. vt ſalſa acria aromatica, piperata (ſeorſim cum lacte ſumenda,) oſtreas, cochleas, non laudemus, & bellaria varii generis.

Vinum cordi ſit, inprimis generoſius, Hungaricum optimæ notæ, aliaque eiusdem commatis. Vitentur frigida, acida, mentha, lactuca, in qua olim Venerem Adonidem ſuum ſepeliuiſſe finxere Poetæ.

MOTVS nimius quoque vitandus, ſed quieti & otio, non nimio tamen, magis locus concedendus. EXCRETA & RETENTA ad naturæ componantur leges.

Maxima cura ſit in ANIMI PATHEMATIBVS, gaudia adſint, pelle timorem, nec terror adſit, & inprimis Venus ipſa ſit Veneris deficientis optimum remedium. In vitio quidem ſunt omnino pornodidaſcali, ſed iisdem ſano & ſobrio ſenſu omnino egent ſæpe ſimpliciores & rudes e plebe, qui ignari artis naturaliſſimæ ſane abſurda non raro perpetrant ex ſolo errore, merito informandi rectius.

Idem & in aliis valet, hic enim natura præſide turpe nihil eſt, quod iuris naturæ eſt, vnde ſæpe curati ſunt, qui

iure

iure vti ſuo didicere, licet, neſcio qua ſuperſtitione vel opinione, contraria videas hæc reprobata à ſacerdotibus naturæ, aliisque quibusdam.

Obiecta mouent ſenſus, & venerea quidem medica etiam ſunt omnino. Oculi, manus, ſunt in amore duces, modo omnia decenter fiant. Moderata durant, immoderata vero & hic maxime noxia. Iuxta *Coum* labor, cibus, potus, ſomnus, venus, *πάντα μέτρια, omnia moderata.*

Plura videantur apud eos, qui ex profeſſo de his ſcripſere, vt *Sinibaldus*, in *Geneanthropia*, *Venette*, de eadem, *Rolfincius in conſiliis* aliique.

SOLI DEO GLORIA.

ET laxum & ſtrictum gaudet moderamine iuſto;
non minus hic frenis indiget, hic ſtimulis.
Felix, qui nouit vitiis vtrisque mederi,
inprimis cum res attinet vna duos.
Tu ſatis arte potens morborum præmia poſcis,
fœnore quæ largo noſter Apollo dabit.

Fauſtæ gratulationis ergo ita applaudit αὐτοσχεδιαστὶ

PRÆSES.

§ (o) §